

ÇALIŞANLARIN ORTAK SESİ DEMOKRASİ PLATFORMU TARİHİ

İÇİNDEKİLER

- I. SUNUŞ
- II. ÇALIŞANLARIN ORTAK SESİ DEMOKRASİ PLATFORMU'NUN KURULUŞU
- III. DEMOKRASİ PLATFORMU'NUN ÇALIŞMALARI
 - A. Ortak Görüşlerin Biçimlendirilmesi ve İlk Eylemler
 - B. Ekonomik Kriz ve 5 Nisan 1994 İstikrar Programı
 - C. 1 Mayıs 1994
 - D. Demokrasi Platformu'nun Ortak Eylemleri
 - E. İlişkilerde Sorunlar ve Bunların Aşılması
 - F. Temel Konulardaki Anlaşmazlıklar
 - G. Hak-İş'in Demokrasi Platformu'ndan Ayrılışı
 - H. Temel Konularda Demokrasi Platformu'nun Çizgisinin Netleşmesi
 - İ. Gazi Mahallesi Olayları
 - J. 1 Mayıs 1995
 - K. Demokrasi ve Anayasa Forumu
 - L. Türk-İş'in Grevlerine Destek
- IV. SONUÇ
- EK. DEMOKRASİ PLATFORMU'NUN TARİHİNE İLİŞKİN YANLIŞLAR

Kitabın tamamı için tıklayınız: www.yildirimkoc.com.tr/index.php?p=kitapdetay&id=39

SUNUŞ

1991-1996 dönemi Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal tarihi açısından son derece ilginçtir; Soğuk Savaş'ın bittiği koşullarda dünyadaki yeni gelişmelere bağlı olarak Türkiye'nin yeni devlet politikaları arayışına girdiği, bunun sancılarının yaşandığı yıllardır.

Sovyetler Birliği'nde ve bağlantılı olduğu ülkelerde komünist parti iktidarlarının çöküşünün ardından bu yıllarda A.B.D.'nin ve Avrupa Birliği'nin bölgemize ve Türkiye'ye yönelik politikalarında köklü değişiklikler yaşandı.

Bu değişikliklerin Türkiye'ye yansması, 1993 yılında Uğur Mumcu'nun¹ ve Eşref Bitlis'in öldürülmesi² ve Sivas katliamı³ ile zamandaş oldu; Cumhurbaşkanı Turgut Özal öldü (veya bazı iddialara göre, öldürüldü).

İnsan Hakları Derneği'nin tespitlerine göre, Türkiye'de 1989-1991 döneminde faili meçhul cinayet sayısı 42 iken, bu sayı 1992 yılında 362'ye, 1993 yılında 467'ye ve 1994 yılında 423'e yükseldi. 1995 yılında ise 166 kişi faili meçhul cinayetlerde yaşamını yitirdi.⁴

1991 yılında kamu kesiminde çok yüksek ücret zamlarıyla bağitlanan toplu iş sözleşmelerinin ve özel sektördeki ücret artışlarının ardından sermayedar sınıfın işçi haklarına yönelik yeni bir saldırısı başladı. Bu saldırı, emperyalizmin Türkiye'ye saldırısıyla aynı zamana denk düştü, onunla örtüştü ve iç içe girdi.

DİSK yeniden faaliyete geçti.

Kamu çalışanları sendikacılık hareketi hızla gelişti.

1991 yılındaki bir durgunluğun ardından, 1994 yılında bir ekonomik kriz yaşandı.

Türkiye tarihinin en çok sayıda işçinin katılımıyla gerçekleştirilen grevleri 1995 yılında oldu.

Ve bu süreçte *Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu* adıyla bir gayri resmi yapılanma ortaya çıktı.

Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu, Türkiye tarihinde ilk kez, yönetimlerinde çok farklı siyasal eğilimlerin etkili olduğu örgütlenmeleri sınıf kimliği temelinde bir araya getirdi. 1986-1989 grevlerinde ve ardından 1989 Bahar Eylemleri'nde Türk-İş içinde siyasal görüş, mezhep, etnik köken, işkolu ayrımları büyük ölçüde kalkmış, meşru ve demokratik kitle eylemleri geleneği ortaya çıkmıştı. Sanki bu anlayış değişimi Bahar Eylemleri'nden 4 yıl sonra çok daha geniş bir cepheye yansıdı. Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu,

¹ Uğur Mumcu cinayetiyle ilgili olarak bkz. Evren Değer – Tuncay Özkan, *Suikast Raporu 93/96*, 11. Basım, um:ag Yay., Ankara, 2006, 295 s.; um:ag Vakfı, *TBMM Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonu Raporu*, 9. Basım, um:ag yay., Ankara, 2005, 211 s.

² Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis'in ölümüyle ilgili olarak bkz. Adnan Akfırat, *Eşref Bitlis Suikastı, Belgelerle*, 2. Basım, Kaynak Yay., İstanbul, 2004, 243 s.; Cüneyt Özdemir, *Eşref Bitlis Olayı, Komutanın Şüpheli Ölümü*, İletişim Yay., İstanbul, 1998, 216 s.

³ Sivas katliamı ile ilgili olarak tüm belge ve bilgiler için bkz. Erdal Merdol – Mehdi Bektaş – Ali Sarıgül, *Sivas Davası* (Cilt 1, 507 s.; Cilt 2, 566 s.; Cilt 3, 569 s.; Cilt 4, 1010 s.), Türkiye Barolar Birliği Yay., Ankara, 2004. Sivas katliamından yargılananların toplu savunması için bkz. Hukukçular Derneği, *Sivas Olayları Davası, Toplu Savunma*, İstanbul, 1996, 304 s.

⁴ İnsan Hakları Derneği, *1995 Turkey Human Rights Report*, Ankara, 1997, s.169 Bu rapor Avrupa Birliği'nin mali katkılarıyla hazırlanmış ve basılmıştır). Ayrıca bkz. Birleşik Sosyalist Parti İstanbul İl Örgütü, *T.B.M.M. Faili Meçhul Cinayetler Araştırma Komisyonu Raporu (Taslak)*, İstanbul, 1995.

geçmişte birbiriyle büyük kavgalar vermiş Türk-İş, DİSK, Hak-İş'i olduğu kadar, sol siyasal hareketlerin yönetiminde bulunduğu kamu çalışanları sendikalarını, bazı meslek örgütlerini ve bazı dernekleri de bir araya getirdi.

Emperyalist güçlerin çaba ve destekleriyle etnik kimliğin ve ümmetçiliğin güçlendiği bir dönemde sınıf kimliğini ve işçi sınıfının birliğini savunan ve geliştirmeye çalışan Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu, emperyalist saldırı karşısında bağımsızlık konusunu da vurguladı ve bu iki temelde ortak bir program oluşturmaya çalıştı.

14 Temmuz 1999 tarihinde oluşturulan Emek Platformu, kendisinden 6 yıl önce ortaya çıkan Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu'nun yarattığı ve geliştirdiği diyalog ve işbirliği temelinde ortaya çıktı.

Demokrasi Platformu birçok açıdan bir "ilk"ti. Bazı alanlarda önemli başarılarına imza atarken, birçok alanda da son derece yetersiz kaldı.

Ancak nedense bu önemli örgütlenme, bugüne kadar araştırmacıların dikkatini yeterince çekmedi.

Bu kitabın yazarı, Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu'nun sekreteryasında Türk-İş'i temsil etti; Platform'un temel metinlerinin oluşturulmasına katkıda bulundu ve kitle iletişimi araçlarına tam olarak yansıtılmayan ve ilgili örgütlerin çalışma raporlarında yeterince yer almayan bu metinleri sakladı. Yazarın bu konudaki ilk uzun makalesi 1997 yılında *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*'nde yayımlandı.⁵ Kuruluş sürecini anlatan bu ilk makaleden sonra, *Mülkiye Dergisi*'nde süreci baştan sona anlatan bir yazısı çıktı.⁶ Bir başka makalesi de Demokrasi Platformu'nun oluşma sürecinde Mülkiyeliler Birliği'nin ve Prof.Dr.Alpaslan Işıklı'nın rolünü ele aldı.⁷ Bu alana önemli bir katkıyı da, Demokrasi Platformu'nun çalışmalarında ve özellikle de diyalog ortamının geliştirilmesinde belirleyici bir rolü olmuş olan İhsan Karababa yaptı. Sekreteryaya çalışmalarına TMMOB adına katılan (TMMOB Yürütme Kurulu üyesi) ve herkesin "İhsan Ağabeyi" olan İ.Karababa, *Mülkiye Dergisi*'nde yayımlanan bir yazısında konuya açıklık getirdi.⁸

Bu yazılar dışında ciddi bir çalışma yayımlanmadı.

Buna karşılık, çok önemli ve yararlı bir yayın olan *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*'nin konuya ilişkin maddesinde önemli hatalar yapıldı.⁹ Bu yazıdaki hatalar kitabın ekinde ele alınmaktadır.

Hâlbuki bu dönemi yaşayanlar için "daha dün" gibi gözükken bu örgütlenme, bu ve daha sonraki yılların sendikal örgütlenmesini anlamak için son derece önemlidir. Bu süreci yaşayanlar bile bugün bazı bilgi ve belgelere ulaşmada sıkıntı çekiyorsa ve *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*'nde, Demokrasi Platformu'nun sönməsinden bir yıl sonra, daha 1996 yılında yayımlanan yazıda önemli hatalar yapılıyorsa, bu örgütlenmeyi gelecekte araştıracakların zorlukları daha da büyük olacaktır.

Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu 1995 sonlarında söndü gitti. Ancak daha sonraki yıllarda ve günümüzde çeşitli illerde Demokrasi Platformu adıyla gayri resmi yapılanmalar oluştu ve etkinlik göstermektedir. Örneğin, 1996 yılında Gelibolu'da Harb-İş, Eğitim-Sen ve Halkevi "Gelibolu Demokrasi Platformu"nu oluşturdu. Bu örgütler yayınladıkları bildiride şöyle diyorlardı: "Gelibolu'da da demokrat, çağdaş, emekten yana, üretken sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin birbirlerine güç katarak oluşturdukları Gelibolu Demokrasi Platformu; artık etkin olmak, üretmek, düşlerimizi ve umutlarımızı örgütleme, çürümeye yüz tutmuş bir dünyada insani değerlerin yaşatılmasına ve bu değerlere sahip çıkılması gerekliliğine inanarak demokrasi ve birlik bilinci ile Gelibolu Demokrasi Platformu'nun birçok insana kendine güvenmeyi, geleceğe umutla bakmayı, yaşama daha anlamlı ve örgütlerine daha sıkı sarılarak, değişen değerler evreninde emeğe ve demokrasiye olan inancıyla tüm demokrat kuruluşları ve insanları Gelibolu Demokrasi Platformu'na katılmaya çağırıyoruz."¹⁰

1996 yılında Diyarbakır'da da bir Demokrasi Platformu vardı. Bu yapılanmanın bileşenleri şöyleydi: İHD, Eğitim-Sen, Tüm Sağlık-Sen, Haber-Sen, Tüm Maliye-Sen, Tüm Sosyal-Sen, Tüm Bel-Sen, Enerji Yapı Yol-Sen, Tes-İş Sendikası 1 no.lu Şubesi, Tes-İş Sendikası 2 no.lu Şubesi, Yol-İş Sendikası 1 no.lu Şubesi, Petrol-İş, İnşaat Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası, Makine Mühendisleri Odası ve BTS. Bu yapılanma Diyarbakır Cezaevi'ndeki olayların ardından 1 Haziran 1996 günü iki günlük bir açlık grevi düzenledi.¹¹ Diyarbakır Demokrasi Platformu 2008 yılında da varlığını sürdürüyordu. 10 Nisan 2008 günü Diyarbakır Demokrasi Platformu adına dönem sözcüsü Ali Öncü, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı eleştiren bir açıklama yaptı.¹²

Lüleburgaz Demokrasi Platformu ise 1997 yılında oluştu ve işçi sendikaları, kamu çalışanları sendikaları, siyasal partiler, dernekler, üretici birlikleri ve meslek odalarını bir araya getirdi. Bu yapı, iç ilişkilerini bir tüzükle de düzenledi.

⁵ Yıldırım Koç, "Demokrasi Platformu'nun Kuruluşu," *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Cilt XXI, Sayı 202, Ağustos-Eylül 1997, s.47-53

⁶ Yıldırım Koç, "Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu," *Mülkiye Dergisi*, Cilt XXIV, Sayı 220, s.283-322.

⁷ Yıldırım Koç, "Demokrasi Platformu ve Mülkiyeliler Birliği," *Mülkiye Dergisi*, Cilt XXIV, Sayı 222, Mayıs-Haziran 2000, s.151-152.

⁸ İhsan Karababa, "Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu," *Mülkiye Dergisi*, Cilt XXIV, Sayı 224, s.193-224.

⁹ Aynur Çimen, "Demokrasi Platformu," Tarih Vakfı, *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*, Cilt 1, İstanbul, 1996, s.274-275.

¹⁰ Gelibolu Demokrasi Platformu bildirisini, 1996. Cümle bozuklukları korunmuştur.

¹¹ *Demokrasi Haber Gazetesi*, 2.6.1996.

¹² www.aktuelbakis.com/print/7909.html.

Kartal Demokrasi Platformu, Tuzla Tersaneler Bölgesi'nden sendikal faaliyetleri nedeniyle işten çıkarılan 136 işçiyi 2000 yılı Nisan ayında ziyaret etti.¹³

2000 yılı Nisan ayında Van Demokrasi Platformu oluşturuldu. Van'daki sendika ve derneklerin şubeleri, meslek odaları, esnaf-sanatkârlar odası, sanayi ve ticaret odası ve bir vakıf, Platform'da yer almıştı. Demokrasi Platformu'nun amaçları arasında özelleştirmeye, taşeronluğa, sendikasızlaştırmaya, işten çıkarılmalara karşı olunacağı, kamu çalışanlarının grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarının savunulacağı belirtiliyordu. Ancak Van Demokrasi Platformu bunlarla yetinmiyor, faili meçhul cinayetlerden köye dönüşe, halkın ekonomik durumunun iyileştirilmesinden, sansüre kadar birçok konuda mücadele etmeyi öngörüyordu. Ayrıca, "ülke genelinde oluşturulan merkezi ve diğer yerel platformlarla" ilişki kurulması, güç ve eylem birliği yapılması da amaçlanıyordu.¹⁴

Eskişehir, Gaziantep, Zonguldak, Mersin, Esenler, Buca gibi yerlerde de 2007-2009 yıllarında yerel demokrasi platformları etkinlik gösteriyordu.

Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu 1995 yılı sonlarında söndü; ancak etkisi ve izleri günümüzde bile devam etmektedir. Demokrasi Platformu'nun sönüp yok olmasında belki en önemli neden, Platform'u oluşturan bazı örgütlerin Kürt milliyetçiliği ile ittifak politikalarıydı. Kürt milliyetçiliğine taviz politikası hem sınıf bilincine, hem bu örgütlerin gücüne, hem de Demokrasi Platformu'na büyük zarar verdi. Refah Partisi'nin 27 Mart 1994 yerel seçimlerindeki başarısı ve 24 Aralık 1995 genel seçimlerinde yüzde 21,4'lük oy oranıyla en yüksek oyu alması sonrasında ümmetçilerin özgüveninin artışı da, sınıf kimliğini, işçi sınıfının birliğini ve Demokrasi Platformu'nu zayıflattı.

Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu'nun en önemli katkılarından biri, farklı siyasal eğilimlerin ve örgütsel yapıların bazı ortak sorunların çözümü için yerel düzeyde işbirliği yapma geleneğinin yaratılması alanında oldu. Ancak bu işbirlikleri genellikle farklı programlı "demokrasi platformları" olarak kaldı; sınıf kimliğini ve işçi sınıfının birliğini temel alan "çalışanların ortak sesi" olmaya çalışmadı veya olamadı.

"Demokrasi Platformu" adı 1998 yılında farklı ilişkiler çerçevesinde yeniden gündeme geldi. Fazilet Partisi Genel Başkanı Recai Kutan, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Tansu Çiller, Demokratik Parti Genel Başkanı Korkut Özal, Yeniden Doğuş Partisi Genel Başkanı Hasan Celal Güzel ve Liberal Parti Genel Başkanı Besim Tibuk 9 Ağustos 1998 günü gazeteci Mehmet Barlas'ın evinde bir toplantı yaparak, bir Demokrasi Platformu oluşturdular. Bu yapılanma, söz konusu siyasal örgütlenmeler arasında çeşitli konularda işbirliğini ve güçbirliğini öngörüyordu. Ancak bu girişimden somut bir ortaklık çıkmadı. Demokrasi Platformu adı bu bağlamda bir daha gündeme gelmedi.¹⁵

Bu kitabın amacı, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi açısından önemli olan bu örgütlenmeye ilişkin bilgi ve belgeleri, dünyada ve Türkiye'de o dönemde yaşanan gelişmeler ışığında, kayda geçirmektir; olanları belirledikten sonra, bunların niçin olduğunu anlamaya çalışmaktır. Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu'nun temel belgeleri, bu amaçla, genellikle tam metin olarak sunulmuştur.

Kitabın tamamı için tıklayınız: www.yildirimkoc.com.tr/index.php?p=kitapdetay&id=39

¹³ *Cumhuriyet Gazetesi*, 16.4.2000.

¹⁴ Van Demokrasi Platformu, 3 sayfalık bildiri, 28.4.2000.

¹⁵ Ergun Aksoy, "Maşşerin 6 Demokrati," *Radikal Gazetesi*, 12.8.1998; "İttifak Değil, Demokrasi Platformu," *Zaman Gazetesi*, 12.8.1998; "Demokrasi Platformu Ürküttü," *Milli Gazete*, 13.8.1998; İsmet Berkan, "Maskeli Cepheyi Tanyalım," *Radikal Gazetesi*, 13.8.1998; "Demokratik Platformu," *Yeni Şafak Gazetesi*, 13.8.1998; "Erbakan, Demokrasi Platformu'nu Değerdendirdi: Demokrasi ve İnsan Hakları İçin Atılmış Hayırlı Bir Adımdır," *Milli Gazete*, 19.8.1998; "Sağda Kutsal İttifak mı? Demokrasi Platformu mu?" *Nokta Dergisi*, 16-22.8.1998, s. 8-15."